

**SPOR TURİZMİ: AMASYA'DA ORYANTİRİNG SPORUNA UYGUN
ALANLARIN BELİRLENMESİNE YÖNELİK BİR UYGULAMA ÖRNEĞİ
(İNEGÖL DAĞI)**

**SPORTS TOURISM: AN APPLICATION STUDY TO DETERMINE THE
SUITABLE ORIENTEERING SPORT AREAS IN AMASYA
(THE İNEGÖL MOUNTAIN)**

¹Resul Çekin

²Faruk Aylar

³Mehmet Çebi

⁴M. Ertuğrul Öztürk

ÖZET

Bu araştırma Amasya ilinde spor turizmi amacıyla kullanılabilir yeni doğa sporları alanlarının belirlenebilmesi amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda Amasya'da oryantiring yapılabileceği varsayılan alanlar üzerinde çalışılmıştır. Bu alanlar üzerinde yapılan coğrafi incelemeler neticesinde Amasya'da birçok alanda oryantiring sporunun yapılabileceği belirlenmiştir. İleride yapılacak çalışmalara örnek olması açısından ilin kuzey batısındaki İnegöl dağında oryantiring sporunun yapılabileceği uygun alanların tespit edilmesi ve bu sporun uygulanabilirliği incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Spor Turizmi, Oryantiring, İnegöl Dağı

ABSTRACT

This study is carried out to determine new natural sports areas to make contributions to the sports tourism in Amasya. Regarding to this purpose the orienteering areas are studied supposing where these sports can be performed. After studying these areas geographically, many areas are discovered suitable for the orienteering sports. For the studies in the future the İnegöl Mountain situated in the North-west of the city is examined to determine the suitable routes and to perform such sports.

Key Words: Sports Tourism, Orienteering, The İnegöl Mountain

¹ Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü

² Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü

³ Atatürk Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü

GİRİŞ

Amasya, Karadeniz Bölgesi'nin Orta Karadeniz Bölümü'nde, yaklaşık $34^{\circ} 57'$ - $36^{\circ} 31'$ doğu boylamları ile $41^{\circ} 04'$ - $40^{\circ} 16'$ kuzey enlemleri arasında yer almaktadır. Amasya'nın ana jeomorfolojik ünitelerini dağlar, vadiler ve ovalar oluşturmaktadır. İl merkezinin deniz seviyesinden ortalama yükseltisi 392 m iken, ilin geneli dikkate alındığında ortalama yükseltinin 1150 m civarında olduğu görülür. İlin en alçak sahasını 160 m lik yükseltisi ile Taşova'nın Umutlu köyünde Hasan Uğurlu Barajı'nın su toplanma alanının başladığı yer oluştururken, il sınırları içerisindeki en yüksek yeri Akdağ'daki Akdağ tepesi (2061 m) oluşturur. Buna göre il içerisindeki nispi yükselti farkı 1901 m dir. Toplam 5701 km² lik yüzölçüme sahip Amasya, doğuda Tokat, güneyde Tokat ve Yozgat, batıda Çorum ve kuzeyde Samsun illeriyle komşudur (1).

Amasya il sınırları içerisinde bulunan başlıca dağları, Buzluk Dağı, Karadağ, Çakırdağı, Egerlidağ, İnegöl Dağı, Tavşan Dağı, Sarıtaş Dağı, Sakarat Dağı, Akdağ, Karaömer Dağı ve Canik Dağları'nın bir kısmı oluşturmaktadır.

Amasya meteoroloji istasyonunun 30 yıllık (1966-1995) verilerine göre, yıllık ortalama sıcaklık $13,5^{\circ}\text{C}$ 'dır. 30 yıllık rasat süresi ortalama değerlerine göre, Amasya'da yılın en soğuk ayı $2,4^{\circ}\text{C}$ lik ortalama ile ocak ayı iken, en sıcak ay $23,6^{\circ}\text{C}$ lik ortalamasıyla temmuzdur. Yıllık ortalama kuzey sektörlü rüzgarları, birbirine yaklaşık değerlerle doğu ve batı sektörlü rüzgarlar takip etmekte, güney sektörlü rüzgarların ise oldukça seyrek olduğu görülmektedir. Farklı sekiz yönden esen rüzgarların, yıllık ortalama en yüksek değerini %25.2 ile kuzey yönlü rüzgarlar oluşturmakta, kuzeybatıdan esen rüzgarlar %24.4'lük bir payla onu takip etmektedir. En düşük frekans ise %2.3 ile batı rüzgarlarında görülmektedir(2).

Oryantiring sporunun yapılabileceği İnegöl Dağları kütlesi, Karadeniz Bölgesi'nin Orta Karadeniz Bölümünün iç kesimlerinde yer almaktadır (Şekil,1) (3). Kütlenin büyük bir bölümü Amasya ili sınırlarında, batı da bir kısım ise Çorum ili sınırları içinde kalmaktadır. İl sınırları içindeki dağlık kütleyi kuzeyde Kavşak çayı, güneyde ise Hamamözü çayı sınırlandırmaktadır. Dağlık alanın en yüksek yerini 1873 m yükseltisiyle İnegöl tepesi oluşturmaktadır(1).

Şekil 1. İnegöl Dağı'nın lokasyon haritası.

Dağlık ve ovalık alanların geniş sahalar kapladığı Amasya yöresi coğrafi özellikleri ile açık alan rekreasyon etkinlikleri için çok uygun bir ortam teşkil etmektedir. Yeşilirmak ve onun yan kolları olan Çekerek Irmağı, Tokat Çayı ve Çorum Çayı gibi önemli akarsuların yanında, biri doğal olmak üzere çok sayıda göl, yarma vadi ve dağlık alan gibi doğal olanakları ile doğa sporlarının yapılabileceği yüksek bir potansiyele sahiptir.

Turizm, temelinde; gezme, görme, eğlenme ve öğrenme olan insanların bireysel veya toplu olarak katıldıkları birden fazla etkinliği içeren bir olgudur. Turizm, son yıllarda katılım amaçlarına göre spor turizmi, sağlık turizmi, kültür turizmi vb. birçok isimler almaktadır.

Ulusal ve uluslararası aktivite içeren organizasyonlar; turlar, şampiyona ve benzeri aktiviteler, amacı serbest zaman değerlendirme veya yarışma olan, temelinde sportif etkinliklere katılmak için seyahat içeren tüm turizm hareketlerini spor turizmi olarak tanımlanmaktadır(4). Spor turizmi, dünya literatüründe henüz yeni bir kavramdır. Dünyadaki önemi gittikçe artan ve önemli getirileriyle bir endüstri olma yolunda olan spor turizmi, spor, turizm ve seyahat olgularını içermektedir(5). Uluslararası spor organizasyonlarının sayısı ve bu organizasyonlara katılan sporcu sayısı her geçen gün artarken, diğer yandan da profesyonel sporcuların antrenman ve eğitim gibi faaliyetleri için yaptıkları seyahatler de büyük bir hızla gelişen, olağanüstü fırsatlarla dolu bir pazarı turizm ve seyahat ürünü sunucularının önüne getirmektedir(6).

Günümüzde turizm içinde spor çok çeşitli şekillerde ortaya çıkmaktadır; Spor turizmi, insanların spora katılım amacına ulaşması için turizm hizmetlerinin insanlara sunulması hizmetidir. Bu katılım insanların hem aktif katılımını hem de pasif katılımını da hedeflemektedir. Turizmde spor ise, turistlerin turizm sırasında spor yaparak sağlıklı yaşam alışkanlıklarının devamının sağlanması amaçlanmaktadır. Spor etkinlikleriyle turistlere sporun bireysel ve sosyal faydalarının sunulması ile onlara daha zengin ve mutlu bir ortamın sağlanması amaçlanmaktadır(7)

TÜRSAB Ar-Ge'nin bildirdiğine göre: Dünyanın önde gelen turizm ve spor örgütleri dünya turizm gelirinin yüzde 32'sinin spor turizminden kaynaklandığı görüşünde uzlaşmaktadırlar. Türkiye, yükselen bu pazardan ciddi bir pay alabilmek için spora uygun bir alt ve üst yapı geliştirmek zorundadır. Son yıllarda turizmle ilişkisi gittikçe artan sportif aktiviteler, Türkiye'nin turizmde gelişme potansiyeli olan alanlardan biri olarak ortaya çıkmaktadır. Türkiye'de özellikle de doğa sporlarından kaynaklanan sportif turizm, son yıllarda baş döndürücü bir hızla gelişti. Bundan 15-20 yıl öncesine kadar isimleri büyük bir çoğunluk tarafından bilinmeyen ve turizm endüstrisine de henüz birer ürün olarak keşfedilmemiş rafting, paragliding, trekking, diving, gibi pek çok doğa sporu türü Türkiye'nin yapılabılır sporları envanterine girmiştir(6).

Bu çalışma Amasya'da ulusal ve uluslar arası düzeyde spor turizminde ve turizmde spor anlayışı içerisinde rekreatif ve yarışma amacıyla kullanılabilecek yeni oryantiring alanlarının belirlenebilmesi amacıyla yapılmıştır. Bu gibi çalışmalar sonucunda, belirlenen alanlar, yerel, ulusal ve uluslar arası düzeyde spor turizminde kullanıma açılarak Türk Turizmi'ne katkı sağlanması açısmadan önemlidir.

Ülkemizde popülaritesi gün geçtikçe artan ve aynı zamanda federasyonu bulunan oryantiring yürüyerek, koşarak, kayarak, trail ve benzer bir çok çeşidi olan amacına göre 7'den 70'e kadar herkesin her türlü arazi koşullarında yapabileceği, amacı en kısa zamanda harita ve pusula kullanarak alan ve harita üzerinde belirtilmiş kontrol noktalarını sırasıyla ziyaret etmeye dayalı yarışma amaçlı olduğu kadar rekreasyon amaçlı da yapılabilen bir doğa sporudur.

Kısaca bedensel ve zihinsel çalışmanın birlikte ifadesi olan Oryantiring; sadece düz bir koşu değil aynı zamanda kontrol noktaları aranırken zamanın nasıl geçtiğini anlayamadığımız bir oyundur. Bir doğa sporu olarak yediden yetmişe kadar herkesine hitap eden Oryantiring aynı zamanda bütün ailenin birlikte yapabileceği bir aile sporudur. (8)

Oryantiring benzerlerinden ayıran en önemli unsur koşarken takip edilecek bir liderin veya işaretlenmiş bir parkurun olmamasıdır. Bulunulan yerden gidilecek yere ulaşmak için her sporcuya göre değişen sonsuz sayıda farklı seçenek bulunmaktadır. Sporcuların hem kendi özelliklerini, hem diğer sporcuları, hem de içinde buldukları arazinin özelliklerini dikkate alarak en doğru kararı en kısa süre içinde vermeleri, bir başka ifade ile atletik kapasitelerine ek olarak mutlaka zihin yeteneklerini kullanmaları gerekmektedir. Oryantiringin bu özelliği yarışmacılar arasındaki fiziksel özellik farkını ortadan kaldırmakta, yarışmanın başında neredeyse tüm sporcuları eşit hale getirmektedir. Bu özelliği nedeniyle Oryantiring Koşarak Satranç Oynanan Spor" olarak da anılır(9).

Uluslararası Oryantiring Federasyonu'nun organize ettiği a) Koşarak (yaya) (Foot Orienteering), b) Dağ bisikletiyle (Mountain Bike Orienteering), c) Kayakla (Ski Orienteering), d) Özürlüler özürülü arabasıyla (Trail Orienteering) yapılan türleri bulunmaktadır.

Koşarak (yaya) Oryantiring: Yaya oryantiringi, çok büyük bir zihinsel unsur içeren bir dayanıklılık sporudur. Bu branşta göze çarpan belirli bir çizilmiş rota yoktur. Katılımcılar yürüyüş esnasında harita ve pusula ile yönlerini belirleyip bulmalıdır.

Harita üzerinde bulunan tepeler, vadiler, engeller, vb. özellikler hakkında önemli detaylı bilgiler verir. Yaya oryantiringinde başarılı olmak için sporcu (en iyi rota) rota üzerinde yüksek hızla hareket ederken çok iyi, mükemmel harita okuma becerisine, konsantrasyona ve hızlı karar verme yeteneğine sahip olma becerisine ihtiyaç duyar. Katılımcılar pürüzlü, engebeli arazi üzerinde önceden tasarlanmış ormanlık arazi veya engebeli tepelerde mücadele ederler. Bu yüzden önemli ölçüde vücut dayanıklılığı ve çevikliğine ihtiyaç duyarlar.

Dağ Bisikleti Oryantiringi: Dağ bisikleti ile yön bulma hem oryantiring hem de dağ bisikleti meraklıları için çekici bir dayanıklılık sporudur. En önemli ihtiyaç duyulan oryantiring becerileri rota (parkur) seçimi ve harita hafızasıdır (yönü akılda tutmak). Bisiklete son derece iyi binebilme ve engebeli arazide hem iniş hem çıkışlarla başa çıkabilme üst seviyedeki bir sporcu için gerekli olan bir özelliktir.

Kayak Oryantiringi: Bu oryantiring arazide yapılan bir kış dayanıklılık sporudur. Yaz sezonunda yapılan diğer oryantiring disiplinleriyle benzerdir. Kayak oryantiringi son derece yüksek seviyede hem fiziksel hem de zindelik, form gerektirir. Bu oryantiring şekli, mükemmel bir şekilde kaymaya ve harita okuma

becerilerine ve bu iki beceriyi birleştirme kabiliyetine ihtiyaç duyar. Sporcu yüksek hızdaki her yarış esnasında yüzlerce rota tercihi yapmalıdır.

Özürülüler İçin (Trail) oryantiring: Trail oryantiring doğal arazi içerisinde harita okumaya dayalı bir oryantiring disiplindir. Rahatsızlık geçirmiş sınırlı hareketlere sahip her insan için anlamlı, önemli öryantiring müsabakalarına katılmalarına bir şans sunar. Manüel ve elektrikli tekerlekli sandalyeler, yürüme bastonları ve hareket etmeye yardımcı diğer malzemelere hızlı hareket etmek için izin verilir. Fakat bunlar yarışmaların bir parçası değildir.

Trail oryantirler (Oryantir:Oryantiring yapan kişi) haritada gösterilen noktalarda kontrol edilmelidir. Bunlar belirli bir mesafede yapılırken hem özürlü hemde özürlü olmayan katılımcıların belirlenen şartlarla yarışır. Kontrol noktalarındaki denetim mekanizmaları el becerileri gerektirmemektedir. Bu özürülülerin bu işi gerçekleştirmelerinde önemlidir. Çoğu trail oryantiring etkinlikleri tüm insanlara açıktır (10).

Koşarak yapılan standart bir orientring parkuru; çıkış (haritalarda üçgen işareti ile gösterilir), belirli sırada ziyaret edilmesi zorunlu hedef noktaları 8sayısı değişkendir, haritalarda daire işareti ile gösterilir, Hedef Noktasında 30x30x30 cm boyutlarında beyaz turuncu renklerinde bezden yapılmış bayrak ve oranın ziyaret edildiğinin belirlenmesi için kontrol aygıtı bulunur, kontrol aygıtı elektronik olabileceği gibi her biri kağıt üzerinde ayrı delikler açan, görünüşü bürolarda kullandığımız tel zımbalara benzeyen zımbalar şeklinde olabilir.) ve varış (haritalarda iç içe geçmiş iki daire ile gösterilir) tan oluşur(11).

Yeterince bilinmeyen bu spor dalı ile ilgili olarak bilinmesi gereken bir takım kavramlar vardır. Bu kavramların anlaşılması, oryantiring yapacak sporcuların daha başarılı olması bakımından önemlidir. Oryantiringde geçen başlıca kavramlar şunlardır;

Oryantiring Haritası: Bir oryantiring yarışmasını koşabilmek için haritaya ve pusulaya ihtiyacımız vardır. Harita dünya yüzeyinin belirli bir oranda küçültülerek kâğıda aktarılmış görüntüsüdür. Küçültülen bu orana ölçek adı verilir. Oryantiring haritası Oryantiring sporunun ihtiyaçlarını karşılamak üzere hazırlanan özel bir haritadır. Bu haritayı diğer haritalardan ayıran en önemli özellik oryantiring'e özgü renkler ve sembollerden oluşan bilgileri içermesidir. Örneğin: Beyaz bölgeler, koşulabilir ormanları temsil eder. Mavi renk, su ile bağlantılı her şeyi gösterir. Yeşil, yoğunluk ve sık ormanları gösterir; renk ne kadar koyulaşırsa orman o kadar sıktır. Kahverengi, yüksekliğe bağlantılıdır; dağlar, tepeler, çukurlar ve sert yüzeylerle ilgilidir. Siyah, İnsan yapımı nesnelere, yol, elektrik hattı, duvar, kaya, uçurum gibi bir çok şeyi gösterir. Harita sembolleri, hangi ülkede olursa olsunlar, haritayı okuyabilmelerini sağlar. Haritaların bir avantajı sembol, renk, ölçek ve hatta çizgilerinin kalınlıklarının bile dünya standartlarında olmasıdır. Bunu (IOF) Uluslararası Oryantiring Federasyonu düzenler(9).

Pusula: "Haritayı yönüne koyma" oryantiringde ana prensiplerin başında gelmektedir. Haritayı arazi arızalarından yararlanarak da yönüne kayabiliriz fakat genellikle kullanılan yöntem haritayı pusula yardımı ile yönüne koymaktır (12).

Oryantiring de en önemli teçhizat beyindir. Harita okuma, rota seçimi ve hedefe yönelme tamamen beyin tarafından yapılır. Bütün bunları kolaylaştırmanın yolu ise pusula taşımaktır. Doğru yöne yönelme ve haritayı doğru yönüne koymak

için en gerekli ve kullanışlı alet pusuladır. Modern pusulalar sıvı içerisinde bulunan kapalı bir haznesi ve oldukça çabuk kuzey-güney doğrultusunu gösteren iğnesiyle mükemmel aletlerdir(9).

MATERYAL-METOT

Bu araştırma bir alan çalışmasıdır. Çalışma alanının özellikleri, literatür taraması yapılarak toplanmıştır. Daha sonra çalışma sahası üzerinde ön incelemeler yapılarak elde edilen literatür bilgileri ile karşılaştırılmıştır. Ayrıca iklim özelliklerinin tespitinde ise yine literatür taramasının yanında, mevcut meteorolojik verilerden yararlanılmıştır. Bitki örtüsü özellikleri belirlenirken ise literatür çalışması yanında araştırma sahası kuzey-güney, doğu-batı doğrultusunda incelenerek arazi çalışmaları yapılmıştır.

BULGULAR

İnegöl Dağı ve Oryantiring Alanları

İnceleme kapsamında yer alan Amasya ilindeki İnegöl Dağı'nda oryantiring sporuna uygunluğu açısından kütlenin coğrafi yapısı, iklim özellikleri, bitki örtüsü ve altyapı imkanları ili ilgili bulgulara yer verilmiştir.

İnegöl Dağlık kütlesi, Karadeniz Bölgesi'nin Orta Karadeniz Bölümü'nün iç kesimlerinde yer almaktadır. İdari bakımdan Amasya ve Çorum illeri dahilinde yer alan kütle üzerinde hem daimi, hem de geçici kır yerleşim birimleri bulunur.

İlçe merkezi durumundaki büyük yerleşim merkezleri daha çok kütlenin çevresinde bulunan havza ve depresyonlarda toplanmıştır. Kütlenin doğusunda Gümüşhacıköy, batısında Osmancık ve güneyinde Hamamözü ilçeleri yer almaktadır. Yaklaşık olarak Amasya'ya 68 km, Merzifon'a 22 km uzaklıkta olan dağlık alanın doğu yamacında Gümüşhacıköy, batı yamacında Osmancık ve güney yamacında Hamamözü ilçeleri bulunmaktadır. Amasya'yı İstanbul'a bağlayan devlet karayolu genel olarak kütlenin kuzeyini sınırlandırır.

Coğrafi Yapı

İnegöl Dağı iklim, litolojik özellikler ve yapının kontrolünde, flüvyal süreçlerle bugünkü görünümünü kazanmıştır. Kütle üzerinde Alt-Orta Miyosen'e ait bir aşınım yüzeyi gelişmiştir. Söz konusu aşınım yüzeyi saha içerisinde Paleozoik yaşlı mermer ve kalkerler üzerinde gelişmiştir(3).

Aşınım yüzeyi güneye doğru eğimli olup, saha bu durumunu, daha çok genç tektonik hareketler sırasında kazanmış olmalıdır.

İnegöl Dağı'nda nispi yükselti 1350 m'yi geçmektedir. Nitekim, kütlenin batı eteklerinden akan Kızılırmak vadisi yakınlarından 500 m izohipsi geçerken, İnegöl tepenin rakımı 1873 m'dir. Buna karşılık kuzey, güney ve doğu yamaçlardan nispi yükselti farkı 1100 m'lere kadar düşmektedir. İnegöl Dağı'nın önemli özelliklerinden birisi de Kızılırmak ile Yeşılırmak havzalarını birbirinden ayırt etmesidir. Nitekim, kuzeybatı-güneydoğu istikametinde kütleyi iki bölüme ayıran ve Çaltepe (1453 m), Gavurçalı tepe (1802 m), Akkaya tepe (1507 m), İnegöl tepe (1873 m) ve Yanık tepe (1247 m) geçen su bölümü çizgisi bu iki büyük akarsuyun akaçlama havzalarını birbirinden ayırmaktadır (3).

İnegöl Dağı'nın sularını drene eden akarsular genellikle V profilli vadiler içerisinde akarlar. Bilhassa dağın kuzeydoğu yamacında akan yan kolların

profillerinde, bu daha belirgindir. Yapı ve anakaya özellikleri, kütlelerin bu bölümündeki vadi yoğunluğunun artış sebebi olarak görülmektedir. Bununla birlikte, kütleyi aşındıran akarsular bilhassa yukarı çığırında, ana kayaya derin bir şekilde saplanarak yamaç eğim değerlerinin artmasına yol açmışlardır.

İklim Özellikleri

İnegöl Dağı bölgesinde, kışlar uzun ve kar yağışlı, yazlar serin ve kısa geçen tipik bir karasal iklim görülür. Gümüşhacıköy meteoroloji istasyonunun (40.53 Kuzey Enlemi - 770 m) verilerine göre, yıllık ortalama sıcaklık 10.2 °C'dir. Osmancık meteoroloji istasyonunda (40.58 Kuzey Enlemi - 410 m) ise yıllık ortalama sıcaklık 13.7 °C'dir. Çalışma sahasının en yüksek zirvesi olan İnegöl Dağı'nda (1873 m) yıllık ortalama sıcaklık 5-6 °C civarında seyrederek. Temmuz ayı sıcaklık ortalamasına bakıldığında zirveye yakın sahalarda 15-18 °C civarında olduğu görülür. Kütle üzerinde yer alan ve güneye açık olan vadi içlerinde sıcaklık, gün içerisinde daha yüksek seviyelere çıkabilmektedir. Sahada en çok esen rüzgar yönleri dikkate alındığında, yıllık ortalamada kuzey sektörlü rüzgarların (N, NE, NW) egemen olduğu anlaşılmaktadır. Yapılan hesaplamalara göre, sahada alçak kesimler daha az yağış alırken, yükseklerle doğru bu oran artar. Temmuz ve ağustos ayları ise yıl içindeki yağış miktarının en az olduğu aylar olarak görülmektedir(3).

Bitki Örtüsü

Kütlelerin kuzey ve kuzey-doğuya bakan yüzlerinde nemli orman elemanlarının, güney, batı ve güney-batıya bakan yüzlerinde ise bütünüyle kuru orman elemanlarının hakim olduğu. Gümüşhacıköy-İstanbul devlet karayoluna uzaklığı 1,5 km olan ve karayolu ile köy yerleşmesi arasında tamamen tarım sahalarının yer aldığı Sallar köyünden itibaren doğal orman varlığı başlamaktadır. Devamlı veya geçici yerleşmelere yakın hemen her yerde görüleceği gibi burada da doğal orman varlığı, zaman içerisinde önemli ölçüde tahribata uğramıştır. Bu sahada karaçam ağaçları seyrek olmakla birlikte, boylarının yaklaşık olarak 10-15 m. ye erişmiş olması ve gövde çaplarının ise 70-80 cm.ler arasında değişmesi bizi, sahanın hakim elemanı oldukları sonucuna götürmektedir.

Karaçamlar dışında sahada en yaygın tür meşelerdir. Çoğunlukla çalı formasyonu tarzında temsil edilen bu topluluk içerisinde ayrıca katran ardıcı, fındık, gürgen türleri, kızılıçık, Akçağaç, titrek kavak, geyik dikenli türleri, kartopu, yabani erik, üvez ve geyik elması, karamuk, bulunmaktadır. Bunun yanında özellikle tahrip edilen ve büyük ölçüde açılan yamaçlarda çok yaygın olarak geven toplulukları bulunmaktadır.

Altyapı

İncelemenin yapıldığı İnegöl Dağı çevresinde ve yakın mesafelerde büyük yerleşim birimleri mevcuttur. Amasya, Merzifon, Gümüşhacıköy, Hamamözü ve Osmancık gibi yerleşim birimleri hem fiziki kapasite hem de yakınlık açısından bu faaliyet için gerekli ulaşım ve konaklama ihtiyacını rahatlıkla karşılayabilecek düzeydedir. Sahada, Oryantiring faaliyetinin yapılacağı güzergah ve parkurun yerine göre sporcuların konaklayacağı yerler, ulaşım hizmetleri vb. gereksinimler ilgili yerleşim alanlarından rahatlıkla karşılanabilir. Tespit edilecek parkurlarda altyapı için gerekli su, elektrik vb. ihtiyaçların karşılanması mümkündür.

Mevcut Durum

İnegöl Dağı üzerinde şu anda ağırlıklı olarak güneydoğulu piknik amaçlı yerli turistler gelmektedir. Ayrıca, dağlık alanın üst kısımları yoğun biçimde yaylacılık faaliyeti şeklinde kullanılmaktadır.

İnegöl Dağındaki Uygun Oryantiring Alanları

İnegöl dağlık kütlesinde oryantiring sporuna uygun alanlardan ilki dağın kuzeydoğulu yamacında Sallar ve Kuzalan köyleri arasındadır (Foto 1). Yaklaşık 6 km² lik bir alan kaplayan bu saha, oryantiring sporu için gerekli alansal özelliklerin birçoğunu karşılayabilir özelliktedir.

Her iki köyünde Amasya'yı İstanbul'a bağlayan devlet karayoluna yakın olması ulaşım bakımından bir problemin yaşanmamasına sebep olacaktır. Ayrıca, sahanın coğrafi yapısının oryantiring için uygun olduğu gözlenmiştir. Gerek düz ve düze yakın alanların gerekse hafif eğimli ve dik yamaçların bir arada bulunduğu bu alan küçük düzenlemelerin yapılmasıyla bu spora uygun bir parkur haline getirilebilir.

İnegöl Dağı üzerinde tespit edilen bir diğer alan kütlenin güneydoğusundaki Gümüş kasabası yakınlarındaki Karaali köyü çevresidir (Foto 2). Burası, yaklaşık 7 km² lik bir alanıyla oryantiring parkuru olabilecek önemli bir yerdir. Eğimli yapısı, ve sahanın tanınmasında kullanılacak saldırı noktalarının (tepe, vadi, çeşme vb.) fazlalığıyla dikkati çekmektedir. Gümüşhacıköy-Hamamözü karayoluna yakın olması ulaşımı kolaylaştırmaktadır. Bu parkur, engebeli, dik yokuşlu, ağaçların bol olduğu bir özellik taşımaktadır. Yarışmacıların fiziksel olarak oldukça zorlanacağı fakat keyif alacağı parkurun üst kısımlarında karstik topografyanın güzel örneklerine de rastlanmaktadır.

Foto 1: Sallar ve Kuzalan Köyü yakınlarındaki sahadan bir görünüm. güneydoğulu bakış.

Foto 2: Karaali köyü çevresinde oryantiring parkuru olarak kullanılabilir saha. Kuzeybatıya bakış.

Dağlık alanda oryantiring parkuru olarak değerlendirilebilecek bir diğer saha, dağın üst kısmında, genelde yaylacılık faaliyetinin yapıldığı, Eğriçal tepe, İnegöl tepe ve Tozluburun tepe hattının güneybatısında bulunan “İsirliçeşme Yaylası” ve çevresidir (Foto, 3). Eşsiz bir tabiatı olan bu saha, ormanlar ve yayla evleri ile ön plana çıkar. Bu parkura ulaşım diğer alanlara oranla biraz güç olmaktadır. Ancak, stabilize toprak yollarla ulaşım sağlanabilmektedir. Yağışlı havalarda ulaşımın güç olacağı düşünülmektedir. Oryantiring parkuru olarak düşünülen bu sahaya iki yoldan ulaşım sağlanabilmektedir. Bunlardan ilki Güvemözü köyü, diğeri ise Alan köyü üzerinden bu alana ulaşmak mümkün olabilmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Yapılan araştırmalar neticesinde Amasya’da oryantiring sporunun birçok alanda yapılabilirliği tespit edilmiştir. Örnek olması açısından detaylı çalışması yapılan İnegöl Dağı’nın, fiziksel koşullar bakımından yeterli düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Saha üzerinde yapılacak gerekli düzenlemeler ile buranın oryantiring faaliyetleri bakımından önemli bir merkez haline getirilmesi mümkündür.

İnegöl Dağı’nın gerek kuzey ve güney, gerekse doğu ve batı yamaçları üzerinde bu sporun yapılabilirliği bir çok uygun alan bulunmaktadır. Dağlık kütle, ulaşım ve konaklama ihtiyacının çok yakındaki yerleşim alanlarında karşılanabilmesi ve en fazla 30 dakikalık bir sürede parkurlara ulaşılabilmesi gibi bir çok avantaja sahiptir.

Foto 3: Dağlık alanın üst kesimlerindeki İsirliçeşme Yaylası'nda genel görünüm.

Sahadaki turizm faaliyetlerinin niteliğinin yükseltilmesi , doğal tahribatın önlenmesi açısından önemli bir gelişme olacaktır. Bu saha her yaş grubunda oryantiring sporunun gerek eğitim gerekse rekreatif etkinlikler yaptırma yönünden son derece elverişli bir ortamdır. Bu tür etkinlikler için yüksek maliyet gerektiren yapılaşma ihtiyacı da bulunmamaktadır. Ayrıca, dağlık alanın yüksek kısımlarındaki muhteşem bir doğaya sahip ve bugün genelde yaylacılık faaliyetinin yapılabildiği alanlarda kurulacak birkaç tesis ile sadece oryantiring değil bir çok doğa sporu da rahatlıkla yapılabilecek potansiyele ulaşılabilir.

Oryantiring sporunun yapılabilmesi için ihtiyaç duyulan malzemelerin temini önemli bir problem teşkil etmeyecektir. Oryantiring Federasyonu'nun il ve ilçe düzeyinde teşkilatlanması ve bu sporun yaygınlaşmasına bağlı olarak gerekli malzeme temini kolaylaşacaktır. Yine, bu malzemelerin il ve ilçelerdeki teşkilatlarda satışının yapılması ile de bu sorun giderilecektir.

Amasya Bölgesi'nde araştırmamız sonucunda oryantiring sporuna uygunluğu tespit edilen İnegöl Dağı dışında, daha işlevsel alanların ortaya çıkarılması muhtemeldir. Bu nedenle,

1. Amasya yöresinde sadece oryantiring değil, aynı zamanda spor turizmi ve tuzimde spor anlayışıyla farklı doğa sporlarına yönelik araştırmalar yapılmalıdır.
2. Amasya Bölgesi'nde bir çok yerde oryantiring yapılabilir. Ancak oryantiring standartlarına göre hazırlanmış, haritalandırılmış alanların sayısı kısıtlıdır. Bu nedenle standartlara uygun haritalar hazırlanmalıdır.
3. Oryantiring yapı, bina, stad, saha gerektirmeyen çevreci bir spordur. Onlarca sporcunun katıldığı yarışlardan sonra ertesi gün aynı araziye gidildiğinde ayak izlerinden başka bir şey görülmez. Bu nedenle, yöre halkına bu sporun sevdirelmesi ve yaygınlaştırılması ile daha fazla sayıda insana spor yaptırılması mümkün olacaktır.
4. Oryantiring batılı ülkelerde ilköğretim okullarında ders olarak okutulmaktadır. Neredeyse her okulun, her mahallenin bir oryantiring kulübü ve takımı bulunmaktadır. Harita, pusula ve bunların birlikte kullanımı ile yön bulma bilgilerinin verildiği ve uygulamalarının yapıldığı bu dersin çocukların zihinsel ve fiziksel gelişimini olumlu yönde etkilediği, karar verme

mekanizmalarını geliştirdiği, kendilerine güven duygusunu ve kendisini ifade etme becerisini arttırdığı tespit edilmiştir. Bu nedenle, Milli Eğitim Müfredatı'nda olmasa bile, okullardaki sosyal etkinlikler çerçevesinde bu sporun yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- 1- Aylar, F. (2007). Amasya'nın Genel Coğrafya Özellikleri. T.C Amasya Valiliği İl Yıllığı. Uyum Ajans. Ankara.
- 2- Zeybek, H. İ. (1998). Amasya Ovası ve Yakın Çevresinin Fiziki Coğrafyası *Basılmamış Doktora Tezi*. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- 3- Çoban, A., ve Aylar, F. (2006). İnegöl Dağı'nın fiziki coğrafya özellikleri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 14, İstanbul.
- 4- Demirkan, M.- Tekin, A.- Zorba, E.- Ceylan, Ö.- Müftüler, M.(2006). Spor Turizmi: Gökova Körfezi'nde Su Sporlarına Uygun Yeni Alanların Belirlenmesine Yönelik Bir Çalışma. 9. *Uluslar Arası Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı*. 3-5 Kasım 2006, Muğla.
- 5- Zorba, E., İkizlar, H. C., Tekin, A., Miçoogulları, O. Ve Zorba, E. (2006). *Herkes İçin Spor*. Morpa Yayıncılık, İstanbul.
- 6- TURSAB. (2007). 150 Milyar Dolarlık Bir Pazar: Spor Turizmi. Erişim Tarihi:29.01.2007.den <http://www.tursab.org.tr/content/turkish/istatistikler/akrobat/CESIT/02ocSpor.pdf>
- 7- Doğu, G.(2007). Sporun Sosyal ve Ekonomik Faydaları. Erişim Tarihi: 28.01.2007.den <http://www.sporbilim.com/index.php?s=icerik&katid=100&id=189>
- 8- Şentürk.V.(2006) Oryantiring nedir? Erişim Tarihi:14.12.2006.dan <http://www.adu.edu.tr/akademik/vsenturk/orientring/orientring.htm>
- 9- Karaca F. (2003).Oryantiring Nedir? T.C Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Türkiye Dağcılık Federasyonu.
- 10- Çekin, R. (2007). (Çeviri) International Orienteering Federation Erişim Tarihi:29.01.2007.den <http://www.orienteering.org/i3/index.php?/iof2006/disciplines>
- 11- GUDAK. (2007). Oryantiring Nedir? Erişim Tarihi: 29.01.2007.den <http://www.gudak.gazi.edu.tr/orient/orientgiris.htm>
- 12- Karaca F. (2003).Başlangıçtan Bitirişe Oryantiring Tekniği. T.C Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Türkiye Dağcılık Federasyonu.